

EEN PRAKTISCH
NASLAGWERK

JURIDISCHE KENNISWIJZER VOOR DE JEUGD(HULP) PROFESSIONAL

Onder redactie van:
Mr. dr. Veronica Smits
en Mr. Renee Heerkens

Iustitia
Scripta

Jeugdrecht

Juridische Kenniswijzer voor de Jeugd(hulp)professional

Kinderen zijn niet de mensen van morgen, maar mensen van vandaag!

Janus Korczak

JURIDISCHE KENNISWIJZER VOOR DE JEUGD(HULP)PROFESSIONAL

Een praktisch naslagwerk

Redactie

Mr. dr. Veronica Smits

Mr. Renee Heerkens

Auteurs

Mr. Demy Beimans

Prof. mr. Kees Blankman

Mr. dr. Jo Dorscheidt

Mr. Renee Heerkens

Mr. drs. Laura Kamphaus

Drs. Suzanne Labadie LLB

Mr. Willemijn van Oppenraaij

Mr. Sander Schuitemaker

Mr. dr. Veronica Smits

JURIDISCHE KENNISWIJZER VOOR DE JEUGD(HULP)PROFESSIONAL

© 2023 Iustitia *Scripta* mede namens de auteurs

Omslagontwerp: Ronald Koopmans

Ontwerp binnenwerk: Ronald Koopmans

Opmaak binnenwerk: Iustitia *Scripta*

ISBN: 978 90 83066 127

NUR-code: 820, 822, 823, 824

Behoudens de krachtens het (internationale) auteursrecht toegelaten uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een gedigitaliseerde gegevensverzameling – al dan niet online – worden opgeslagen of toegankelijk gemaakt, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende(n).

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, *Stb.* 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht: www.reprorecht.nl.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Desondanks kan de afwezigheid van eventuele zet- en/of drukfouten, dan wel onnauwkeurigheden en/of onvolkomenheden, niet worden gegarandeerd. De auteursrechthebbende aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventuele zet- en/of drukfouten, dan wel onnauwkeurigheden en/of onvolkomenheden.

Deze publicatie is verzorgd door Iustitia *Scripta*: een imprint van PMJFFrissen.com ten tijde van de totstandkoming gevestigd te Best. Voor informatie over de activiteiten van de auteursrechthebbende ga naar: www.iustitiascripta.com.

BEKNOPTE INHOUDSOPGAVE

21	WOORD VOORAF	<i>(Prof. dr. mr. Margrite Kalverboer – Kinderombudsvrouw)</i>
23	INLEIDING	<i>(Mr. dr. Veronica Smits en Mr. Renee Heerkens)</i>
25	LIJST VAN AFKORTINGEN	
31	HOOFDSTUK 1	JURIDISCH KADER <i>(Mr. dr. Veronica Smits)</i>
45	HOOFDSTUK 2	NETWERKPARTNERS IN HET JEUGDVELD <i>(Mr. drs. Laura Kamphaus)</i>
57	HOOFDSTUK 3	DE OUDERS VAN HET KIND <i>(Mr. Renee Heerkens)</i>
79	HOOFDSTUK 4	HET GEZAG OVER HET KIND <i>(Mr. Renee Heerkens)</i>
129	HOOFDSTUK 5	VERDELING VAN DE ZORG- EN OPVOEDINGSTAKEN, OMGANG EN HET RECHT OP INFORMATIE EN CONSULTATIE <i>(Mr. Demy Beimans)</i>
161	HOOFDSTUK 6	JEUGDHULP IN HET VRIJWILLIGE KADER <i>(Mr. drs. Laura Kamphaus)</i>
185	HOOFDSTUK 7	JEUGDHULP IN HET GEDWONGEN KADER <i>(Mr. dr. Veronica Smits)</i>
239	HOOFDSTUK 8	JEUGDSTRAFRECHT <i>(Mr. Willemijn van Oppenraaij)</i>
275	HOOFDSTUK 9	PROCEDEREN VAN A TOT Z <i>(Mr. Demy Beimans en Mr. Willemijn van Oppenraaij)</i>
317	HOOFDSTUK 10	PRIVACY <i>(Mr. dr. Veronica Smits)</i>
345	HOOFDSTUK 11	DE POSITIE VAN DE MINDERJARIGE IN DE JEUGDHULPVERLENING: GEZONDHEIDSRECHTELIJKE ASPECTEN <i>(Mr. dr. Jo Dorscheidt)</i>
371	HOOFDSTUK 12	BESCHERMING VAN MEERDERJARIGEN <i>(Prof. mr. Kees Blankman)</i>
395	HOOFDSTUK 13	KINDEREN IN HET MIGRATIERECHT <i>(Mr. Sander Schuitemaker)</i>
429	HOOFDSTUK 14	INTERNATIONALE KINDERONTVOERING <i>(Drs. Suzanne Labadie LLB)</i>
465	HOOFDSTUK 15	KLACHT- EN TUCHTRECHT <i>(Mr. dr. Veronica Smits)</i>
479	BEGRIPPENLIJST	<i>(Mr. Demy Beimans, Mr. Renee Heerkens en Mr. dr. Veronica Smits)</i>
499	TREFWOORDENREGISTER	
506	OVER DE REDACTIE EN AUTEURS	

UITGEBREIDE INHOUDSOPGAVE

- 21** **WOORD VOORAF** (*Prof. dr. mr. Margrite Kalverboer: Kinderombudsvrouw*)
- 23** **INLEIDING** (*Mr. dr. Veronica Smits en Mr. Renee Heerkens*)
- 25** **LIJST VAN AFKORTINGEN**
- 31** **HOOFDSTUK 1 JURIDISCH KADER** (*Mr. dr. Veronica Smits*)
- 31** **1.1. Introductie**
- 31** 1.1.1. Leeswijzer
- 32** **1.2. Wat betekenen de internationale verdragen en regelingen voor de jeugd(hulp)professional?**
- 32** 1.2.1. Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
- 32** 1.2.1.1. Wat zijn de belangrijkste rechten?
- 34** 1.2.2. Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
- 35** 1.2.3. Europees Handvest van de Grondrechten
- 36** 1.2.4. Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap
- 36** 1.2.5. Haags kindervervoersverdrag
- 36** 1.2.6. Europese Verordening Brussel II ter
- 36** 1.2.7. Haags Kinderbeschermingsverdrag
- 37** 1.2.8. Guidelines on Childfriendly Justice
- 37** **1.3. Nederlandse wet- en regelgeving: jeugdstrafrecht**
- 38** 1.3.1. Welke regels gelden in het materiële jeugdstrafrecht?
- 38** 1.3.2. Welke regels gelden in het formele jeugdstrafrecht?
- 39** 1.3.3. Welke regels gelden voor de jeugdreclassering?
- 39** **1.4. Nederlandse wet- en regelgeving: civiel familie- en jeugdrecht**
- 40** **1.5. Nederlandse wet- en regelgeving: bestuursrecht**
- 40** **1.6. Nederlandse wet- en regelgeving: beroepscode**
- 40** **1.7. Afsluiting**
- 45** **HOOFDSTUK 2 NETWERKPARTNERS IN HET JEUGDVELD** (*Mr. drs. Laura Kamphaus*)
- 45** **2.1. Introductie**
- 45** 2.1.1. Leeswijzer
- 45** **2.2. Gemeentelijke preventie en lichte jeugdhulp**
- 45** 2.2.1. Het Centrum voor Jeugd en Gezin
- 46** 2.2.2. Het Lokaal team
- 46** **2.3. Jeugdhulpaanbieders**
- 47** **2.4. Veiligheid en het gedwongen kader**
- 47** 2.4.1. Gecertificeerde Instelling
- 48** 2.4.2. Veilig Thuis
- 49** 2.4.2.1. Procedure
- 49** 2.4.3. Raad voor de Kinderbescherming
- 51** 2.4.4. De rechterlijk macht
- 51** **2.5. Inspecties**
- 51** 2.5.1. Hoe ziet het Landelijk toezicht eruit?

- 53 2.5.2. Hoe ziet het gemeentelijk toezicht eruit?
 53 2.5.3. Wat doet de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming?

57 HOOFDSTUK 3 DE OUDERS VAN HET KIND *(Mr. Renee Heerkens)*

- 57 **3.1. Introductie**
 57 3.1.1. Leeswijzer
 57 **3.2. Welke soorten ouders zijn er?**
 58 3.2.1. Wie zijn de biologische ouders?
 58 3.2.2. Wie zijn de genetische ouders?
 58 3.2.3. Wie zijn de juridische ouders?
 59 3.2.4. Wie zijn de sociale ouders?
 59 3.2.4.1. De partner van de ouder
 60 3.2.4.1.1. Is de sociale ouder onderhoudsplichtig voor het kind?
 60 3.2.4.2. Wie zijn de pleegouders?
 61 3.2.4.2.1. Wat betekent het blokkaderecht?
 61 3.2.4.3. Wie zijn de gezinshuisouders?
 62 3.2.5. Voorbeelden van ouderschap
 63 **3.3. Hoe ontstaat juridisch ouderschap?**
 63 3.3.1. Hoe ontstaat juridisch moederschap?
 64 3.3.2. Hoe ontstaat juridisch vaderschap?
 65 3.3.2.1. Wat betekent erkenning van een kind?
 66 3.3.2.2. Wat betekent de gerechtelijke vaststelling van het ouderschap?
 67 3.3.2.3. Wat betekent adoptie?
 67 **3.4. Wat is de rol van de bijzondere curator in afstammingszaken?**
 68 **3.5. Welke gevolgen heeft het juridisch ouderschap?**
 68 3.5.1. Welke nationaliteit krijgt het kind?
 68 3.5.2. Van wie erft het kind?
 69 3.5.3. Welke achternaam krijgt een kind?
 69 3.5.3.1. Kind geboren binnen huwelijk of geregistreerd partnerschap
 69 3.5.3.2. Kind geboren buiten huwelijk of geregistreerd partnerschap
 69 3.5.3.3. Naamskeuze bij gerechtelijke vaststelling ouderschap
 70 3.5.3.4. Naamskeuze bij adoptie
 70 3.5.4. Wie zijn er onderhoudsplichtig voor het kind?
 71 3.5.5. Heeft de juridische ouder het gezag?
 71 3.5.6. Heeft de juridische ouder recht op omgang, informatie en consultatie?
 71 3.5.7. Procespositie juridische ouder
 71 **3.6. Hoe eindigt het juridisch ouderschap?**
 72 3.6.1. Hoe kan het ouderschap worden ontkend?
 72 3.6.1.1. Ontkenning van het vaderschap
 72 3.6.1.2. Ontkenning van het moederschap
 73 3.6.2. Hoe kan de erkenning worden vernietigd?
 73 3.6.3. Adoptie
 74 3.6.4. Hoe kan de adoptie ongedaan worden gemaakt?
 74 **3.7. Afsluiting**
- 74 **CASUS**

79 **HOOFDSTUK 4 HET GEZAG OVER HET KIND** (*Mr. Renee Heerkens*)

79	4.1.	Introductie
79	4.1.1.	Leeswijzer
79	4.2.	Op wie heeft het gezag betrekking?
80	4.3.	Welke personen kunnen met het gezag worden belast?
81	4.4.	Wat houdt gezag in?
82	4.4.1.	Verzorging en opvoeding
82	4.4.1.1.	Wat is de woonplaats van het kind?
84	4.4.2.	Beheer van het vermogen van het kind
84	4.4.3.	Vertegenwoordiging van het kind
84	4.4.3.1.	Vertegenwoordiging buiten rechte en materiële handelings(on)bekwaamheid van het kind
85	4.4.3.2.	Vertegenwoordiging in rechte en formele handelings(on)bekwaamheid van het kind
86	4.5.	Welke vormen van gezag zijn er?
86	4.5.1.	Wie kunnen er met het ouderlijk gezag worden belast en hoe komt dit gezag tot stand?
87	4.5.1.1.	Gezag door twee ouders
92	4.5.1.2.	Gezag door één ouder
95	4.5.2.	Wie kunnen er met het gezamenlijk gezag worden belast en hoe komt dit gezag tot stand?
96	4.5.2.1.	Automatisch gezamenlijk gezag
97	4.5.2.2.	Gezamenlijk gezag door een beslissing van de rechtbank
99	4.6.	Op welke wijze eindigt het gezag?
100	4.7.	Wie kunnen met de voogdij worden belast?
100	4.8.	In welke situaties wordt een voogd benoemd?
101	4.9.	Welke varianten van voogdij zijn er?
106	4.10.	Welke rechten en plichten heeft de voogd?
106	4.10.1.	Verzorging en opvoeding
107	4.10.2.	Kosten van het kind
107	4.10.3.	Wettelijke vertegenwoordiging en bewindvoering over het vermogen
108	4.10.4.	Gezamenlijke voogdij en geslachtsnaamswijziging
108	4.10.5.	Ontslag
108	4.11.	Waardoor eindigt de voogdij?
108	4.12.	Kan het gezag van ouders worden gewijzigd na het uiteengaan?
109	4.12.1.	Wat zijn de voorwaarden voor wijziging van het gezamenlijk ouderlijk gezag in eenhoofdig gezag?
109	4.12.2.	Wat houdt het klem of verloren criterium in?
110	4.12.3.	Wat houdt het noodzakelijkheids criterium in?
111	4.13.	Wie zijn verplicht tot het opstellen van een ouderschapsplan?
111	4.14.	Welke afspraken moeten er in het ouderschapsplan worden vastgelegd?
113	4.15.	Wat houdt de geschillenregeling in?
113	4.15.1.	Meningsverschil voorleggen aan de rechter
113	4.15.2.	Rechter verzoeken om regels over de uitoefening van het gezag
117	4.16.	Wat houdt de informele rechtsingang van het kind in?
118	4.17.	De bijzondere curator
118	4.17.1.	In welke situaties kan een bijzondere curator worden benoemd?
119	4.17.2.	Hoe komt benoeming van een bijzondere curator tot stand?
119	4.17.3.	Wie kan tot bijzondere curator benoemd worden?
119	4.17.4.	Wat is de taak van de bijzondere curator?
120	4.17.5.	Hoe gaat de bijzondere curator te werk?
121	4.18.	Voor welke handelingen is de toestemming van de wettelijke vertegenwoordiger nodig?

121	4.19.	Wat zijn de toekomstplannen voor het gezag?
122	4.20.	Afsluiting
123	CASUS	
129	HOOFDSTUK 5	VERDELING VAN DE ZORG- EN OPVOEDINGSTAKEN, ONGANG EN HET RECHT OP INFORMATIE EN CONSULTATIE (<i>Mr. Demy Beimans</i>)
129	5.1.	Introductie
129	5.1.1.	Leeswijzer
129	5.2.	Wie hebben recht op en verplichting tot omgang met elkaar?
129	5.2.1.	Het verschil in terminologie
130	5.2.2.	Het recht op omgang
130	5.2.2.1.	Omgang met een juridische ouder
131	5.2.2.2.	Omgang met degene die in een nauwe persoonlijke betrekking tot het kind staat
133	5.2.2.3.	Grootouders; een speciale categorie?
134	5.2.3.	Wat betekent “ <i>nauwe persoonlijke betrekking</i> ” naast “ <i>family life</i> ”?
135	5.3.	Vaststellen en wijzigen van een omgangsregeling of verdeling van de zorg- en opvoedingstaken
136	5.3.1.	Vaststelling van een omgangsregeling
136	5.3.2.	Vaststellen van een zorgregeling
136	5.3.3.	Hoe wordt de regeling ingevuld?
136	5.3.3.1	Wat betekent begeleide omgang?
137	5.3.4.	Wanneer kan een omgangs- of zorgregeling worden gewijzigd?
138	5.3.5.	Kan de GI een omgangs- of zorgregeling laten vaststellen of wijzigen?
138	5.3.6.	Wanneer kan een voorlopige voorziening noodzakelijk zijn?
139	5.4.	Wat zijn redenen om het recht op omgang te ontzeggen?
139	5.4.1.	Wanneer kan iemand het recht op omgang worden ontzegd?
142	5.4.2.	Wanneer kan aan een ouder met gezag een (tijdelijk) verbod op contact worden opgelegd?
143	5.4.3.	Hoe wordt omgang of contact geregeld na partnerdoding?
144	5.5.	Welke juridische mogelijkheden zijn er als een omgangs- of zorgregeling niet wordt nagekomen?
144	5.5.1.	Hoe kan de omgang worden geëffectueerd?
144	5.5.2.	Welke middelen kunnen worden ingezet tot effectuering van de omgang?
147	5.6.	Wat houdt het recht op informatie en consultatie in?
147	5.6.1.	Wat betekent de informatie- en consultatieregeling bij gezamenlijk gezag?
148	5.6.2.	Wat betekent de informatie- en consultatieregeling bij eenhoofdig gezag?
149	5.6.3.	Informatieplicht door derden
151	5.6.4.	Nakoming van een informatie- en consultatieplicht
151	5.7.	Eigen rechtsingang van het kind
151	5.7.1.	Wat is de gang van zaken in de informele rechtsingang?
153	5.7.2.	De beslissing in de informele rechtsingang
155	5.8.	Afsluiting
155	CASUS	
161	HOOFDSTUK 6	JEUGDHULP IN HET VRIJWILLIGE KADER (<i>Mr. drs. Laura Kamphaus</i>)
161	6.1.	Introductie

- 161 6.1.1. Leeswijzer
- 161 **6.2. Preventie en voorliggend veld**
- 163 **6.3. Wat is jeugdhulp?**
- 164 6.3.1. Crisishulp
- 165 6.3.2. JeugdzorgPlus
- 165 6.3.3. Landelijke Transitie arrangementen
- 166 **6.4. Toegang tot de niet vrij toegankelijke jeugdhulp**
- 167 6.4.1. Toegang via de gemeente
- 168 6.4.2. Toegang via de huisarts, jeugdarts of medisch specialist
- 169 6.4.3. Toegang via de gecertificeerde instelling
- 170 6.4.4. Toegang via Veilig Thuis
- 171 6.4.5. Toegang via de rechter, Officier van Justitie, Justitiële Jeugdinrichting of selectie-functionaris van de JJI
- 172 **6.5. Hoe is de rechtspositie van de jeugdige en zijn ouders/verzorgers geregeld?**
- 172 6.5.1. Algemeen
- 172 6.5.2. Bezwaar en beroep
- 173 6.5.3. Klachtrecht
- 174 6.5.4. Vertrouwenspersoon en onafhankelijk cliëntondersteuner
- 174 **6.6. Familiegroepsplan**
- 175 **6.7. Verlengde jeugdhulp**
- 175 6.7.1. Duur van de jeugdhulp
- 175 6.7.2. Verlengde pleegzorg
- 176 **6.8. Financiën en inkoop**
- 176 6.8.1. Zorg in Natura en persoonsgebonden budget
- 177 6.8.2. Inkoop van jeugdhulp
- 178 6.8.3. Het woonplaatsbeginsel
- 179 **6.9. Wachtlijsten en wachttijden**
- 180 **6.10. Afsluiting**
- 180 **CASUS**
- 185 **HOOFDSTUK 7 JEUGDHULP IN HET GEDWONGEN KADER** (*Mr. dr. Veronica Smits*)
- 185 **7.1. Introductie**
- 185 7.1.1. Leeswijzer
- 186 **7.2. Hoe verloopt het proces van vrijwillige hulpverlening naar het gedwongen kader?**
- 187 **7.3. De lichtste maatregel in het gedwongen kader: de ondertoezichtstelling**
- 188 7.3.1. Wat toetst de kinderrechter?
- 189 7.3.2. Wat is een voorlopige ondertoezichtstelling?
- 189 7.3.3. Hoe lang duurt de (V)OTS?
- 190 7.3.4. Wat is het gevolg van een ondertoezichtstelling?
- 191 7.3.5. Wat is de taak van de gecertificeerde instelling bij een ondertoezichtstelling?
- 191 7.3.5.1. Aanwijzing gezinsvoogd
- 192 7.3.5.2. Opstellen van een plan
- 193 7.3.5.3. Inzet van jeugdhulp
- 194 7.3.5.4. (Tussentijdse) beëindiging ondertoezichtstelling
- 195 **7.4. Een ondertoezichtstelling bij een conflictscheiding**
- 196 **7.5. Welke juridische middelen kan de gecertificeerde instelling inzetten in de uitvoering van de ondertoezichtstelling?**
- 196 7.5.1. Schriftelijke Aanwijzing

- 196 7.5.1.1. Algemeen
- 197 7.5.1.2. Inhoud SA
- 199 7.5.1.3. De AVOR
- 199 7.5.1.4. Formele vereisten aan de SA
- 200 7.5.1.5. Bekrchtiging van de SA
- 201 7.5.1.6. Rechtspositie van ouders en het kind
- 202 7.5.2. Vaststelling c.q. wijziging van de zorg- en opvoedingstaken/contact- en omgangsregeling
- 202 7.5.2.1. Algemeen
- 203 7.5.2.2. Hoe worden de zorg- en opvoedingstaken van ouders met gezag binnen de OTS ver deeld?
- 204 7.5.2.3. Hoe wordt de omgangsregeling met anderen binnen de OTS geregeld?
- 204 7.5.2.4. Hoe wordt het contact met ouders na UHP geregeld?
- 204 7.5.3. Vervangende toestemming van de kinderrechter
- 204 7.5.3.1. Algemeen
- 205 7.5.3.2. Wanneer geeft de kinderrechter vervangende toestemming voor een medische behan deling?
- 208 7.5.3.3. Wanneer geeft de kinderrechter vervangende toestemming voor het aanvragen van een identiteitsbewijs?
- 208 7.5.4. Wanneer kan het gezag gedeeltelijk worden overgeheveld?
- 209 7.5.4.1. Aanmelding kind bij onderwijsinstelling
- 210 7.5.4.2. Toestemming geven voor een medische behandeling
- 210 7.5.4.3. Aanvragen verblijfsvergunning
- 210 7.5.5. Wanneer kan een meningsverschil over de uitvoering van de OTS worden voorgelegd aan de kinderrechter?
- 211 **7.6. Uithuisplaatsing**
- 211 7.6.1. Algemeen
- 212 7.6.2. Welke gronden gelden voor de uithuisplaatsing en de gesloten jeugdhulp?
- 212 7.6.2.1. Uithuisplaatsing
- 213 7.6.2.2. Gesloten jeugdhulp
- 213 7.6.3. Wie verzoekt de machtiging?
- 214 7.6.4. Voor welke termijn wordt de machtiging afgegeven?
- 214 7.6.5. Wat is een perspectiefbesluit of opvoedbesluit?
- 215 7.6.6. Waar kan een kind worden geplaatst?
- 216 7.6.6.1. Andere ouder
- 216 7.6.6.2. Netwerkplaatsing
- 216 7.6.6.3. Pleeggezin
- 218 7.6.6.4. Gezinshuis
- 218 7.6.6.5. Instelling
- 218 7.6.6.6. Gesloten instelling
- 218 7.6.7. Kan het kind worden overgeplaatst?
- 219 **7.7. Gesloten jeugdhulp**
- 219 7.7.1. Algemeen
- 220 7.7.2. Welke voorwaarden gelden bij het verzoek machtiging gesloten jeugdhulp?
- 220 7.7.2.1. Leeftijd
- 220 7.7.2.2. Instemmingsverklaring
- 221 7.7.2.3. Bepaling jeugdhulp gemeente
- 221 7.7.3. Welke vormen van gesloten jeugdhulp worden onderscheiden?
- 221 7.7.3.1. Reguliere machtiging gesloten jeugdhulp
- 222 7.7.3.2. Spoedmachtiging gesloten jeugdhulp
- 222 7.7.3.3. Voorwaardelijke machtiging gesloten jeugdhulp
- 224 7.7.3.4. Trajectaanpak
- 224 7.7.4. Rechtspositie jeugdige
- 224 7.7.4.1. Algemeen

- 225 7.7.4.2. Waar wordt de gesloten jeugdhulp ten uitvoer gelegd?
 225 7.7.4.3. Vrijheidsbeperkende en controlemaatregelen
 227 7.7.4.4. Heeft de jeugdige recht op verlof?
 227 7.7.4.5. Kan de jeugdige een klacht indienen?
 228 **7.8. De zwaarste maatregel in het gedwongen kader: de gezagsbeëindigende maatregel**
 229 7.8.1. Wat toetst de rechter?
 229 7.8.2. Wat is het verschil tussen de twee vormen van gezagsbeëindiging door de rechter?
 230 7.8.3. Wat is het gevolg van de beëindiging van het gezag?
 230 7.8.4. Kan het gezag tijdelijk worden beëindigd?
 231 7.8.5. Kan het gezag hersteld worden?
 231 **7.9. Enkele losse onderwerpen**
 231 7.9.1. Kan een GI worden vervangen?
 232 7.9.2. Kosten van een procedure: hoe is dat geregeld?
 232 7.9.2.1. Rechtsbijstand
 232 7.9.2.2. Kosten procederen
 232 7.9.3. Bescherming ongeboren kinderen
 233 7.9.4. Samenloop gesloten jeugdhulp en zorgmachtiging op grond van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg en Wet zorg en dwang
 233 7.9.5. Samenloop gesloten jeugdhulp en het jeugdstrafrecht
 233 **7.10. Afsluiting**

233 CASUS

239 HOOFDSTUK 8 JEUGDSTRAFRECHT (*Mr. Willemijn van Oppenraaij*)

- 239 **8.1. Introductie**
 239 8.1.1. Leeswijzer
 239 **8.2. Wat is de kern van het jeugdstrafrecht?**
 241 8.2.1. Wat is de betekenis van het IVRK voor het Nederlandse jeugdstrafrecht?
 242 **8.3. Wie valt onder het jeugdstrafrecht?**
 243 8.3.1. Wat is de ondergrens?
 243 8.3.2. Wat is de bovengrens?
 245 8.3.3. Wat is het adolescentenstrafrecht?
 245 **8.4. Welke afdoeningen kent het strafrecht voor jeugdigen?**
 246 8.4.1. Welke buitengerechtelijke afdoeningen bestaan er?
 248 8.4.2. OM strafbeschikking jeugd
 249 8.4.3. Straffen en maatregelen uit het jeugdstrafrecht
 249 8.4.3.1. Welke straffen zijn er voor jeugdigen?
 252 8.4.3.2. Welke maatregelen voor jeugdigen zijn er?
 256 8.4.3.3. Hoe bepaalt de rechter welke straf of maatregel wordt opgelegd?
 256 **8.5. Kan een straf of maatregel ook voorwaardelijk opgelegd worden?**
 258 **8.6. Wat is herstelrecht?**
 258 8.6.1. Mediation in Strafzaken
 259 8.6.2. Herstelbemiddeling
 259 8.6.3. Herstel in Halt-zaken
 260 **8.7. Waarom wordt DNA afgenomen bij jeugdige veroordeelden?**
 261 **8.8. Wanneer krijgt de jeugdige een strafblad?**
 261 8.8.1. Het strafblad en de Verklaring Omtrent Gedrag
 262 8.8.2. Hoe gaat de beoordeling om wel of geen Verklaring Omtrent Gedrag af te geven in zijn werk?

263	8.8.3.	Wat als de VOG definitief wordt afgewezen?
263	8.9.	Verblijf in een Justitiële Jeugdinstelling
265	8.9.1.	Hoe ziet het verblijf in de Justitiële Jeugdinstelling eruit?
266	8.9.2.	Wanneer mag de jeugdige met verlof?
266	8.9.3.	Wat is een scholings- en trainingsprogramma?
267	8.9.4.	Wanneer is de jeugdreclassering betrokken bij een jeugdige die in een JJI verblijft?
267	8.9.5.	Wat is de rechtspositie van de jeugdige tijdens zijn verblijf in de JJI?
268	8.10.	Afsluiting
268	CASUS	
275	HOOFDSTUK 9	PROCEDEREN VAN A TOT Z (<i>Mr. Demy Beimans en Mr. Willemijn van Oppenraaij</i>)
275	9.1.	Introductie
275	9.1.1.	Leeswijzer
275	9.2.	Hoe verloopt een zitting?
277	9.3.	Wie kunnen bij een zitting aanwezig zijn?
277	9.3.1.	Wie zijn partij bij een verzoek?
282	9.4.	Wat is het verschil in juridische positie tussen belanghebbenden en informanten?
283	9.4.1.	Positie belanghebbenden
286	9.4.2.	Positie informant
287	9.5.	Optreden ter zitting door de jeugd(hulp)professional
287	9.5.1.	Welke procedures komt de jeugd(hulp)professional tegen?
287	9.5.2.	Wat kan de jeugd(hulp)professional verwachten op een zitting?
289	9.6.	De uitvoering van gerechtelijke uitspraken
289	9.6.1.	Is de beslissing in jeugd- en familierechtzaken direct uitvoerbaar?
290	9.6.2.	Is de beslissing in jeugdstrafzaken direct uitvoerbaar?
290	9.7.	Wat is hoger beroep?
291	9.7.1.	Wie kunnen in familie- en jeugdzaken in hoger beroep en binnen welke termijn?
291	9.7.2.	In welke zaken kan geen hoger beroep worden ingesteld?
292	9.8.	Wat is cassatie?
292	9.9.	Bij welke rechter moet het verzoekschrift worden ingediend?
294	9.9.1.	Wat gebeurt er als het verzoek bij de verkeerde rechter is ingediend?
294	9.10.	Van dossier naar verzoekschrift
295	9.11.	Opstellen van processtukken
295	9.11.1.	Hoe wordt het petitum geformuleerd?
296	9.11.2.	Moet het verzoekschrift met de minderjarige worden besproken?
296	9.11.3.	Welke termijnen gelden voor het indienen van verzoek- en verweerschriften?
297	9.11.4.	Kan een verzoekschrift worden aangevuld, gewijzigd of ingetrokken?
298	9.12.	Wat is het kindgesprek?
299	9.13.	Welke vormen van doorverwijzing naar hulpverlening ter zitting zijn er?
299	9.13.1.	Wat is (piket)mediation?
299	9.13.2.	Wat is het Uniform Hulpaanbod?
300	9.14.	Wat is een deskundigenrapport?
300	9.15.	Rechtsbijstand en kosten van een procedure: hoe is dat geregeld?
301	9.15.1.	Familierecht
302	9.15.2.	Jeugdrecht
303	9.15.3.	Strafrecht
304	9.16.	Jeugdstrafprocesrecht
304	9.17.	Welke leeftijdsgrenzen kent het jeugdstrafprocesrecht?
304	9.18.	Hoe verloopt het strafproces: van aanhouding tot strafzitting?

305	9.18.1.	Aanhouding en verhoor
306	9.18.2.	Inverzekeringstelling
307	9.18.3.	Bewaring
308	9.18.4.	Gevangenhouding
309	9.18.4.1.	De voorlopige hechtenis
309	9.19.	Welke beslissingen kan de OvJ nemen?
310	9.20.	Hoe verloopt een strafzitting?
312	9.21.	Wat is de positie van de ouders of voogd in het strafproces?
313	9.22.	Wat is de positie van de advocaat in het strafproces?
313	9.23.	Wat is de rol van de raad en de jeugdreclassering?

317 HOOFDSTUK 10 PRIVACY (*Mr. dr. Veronica Smits*)

317	10.1.	Introductie
317	10.1.1.	Leeswijzer
318	10.2.	Het dossier: wettelijk kader
318	10.2.1.	Wat is een dossier?
318	10.2.2.	Welke gegevens staan er in het dossier?
319	10.2.3.	Wat zijn persoonsgegevens?
320	10.2.4.	Wat betekent het verwerken van persoonsgegevens?
320	10.2.5.	Wat zijn de wettelijke grondslagen?
320	10.2.5.1.	Wettelijke grondslagen voor gewone persoonsgegevens
323	10.2.5.2.	Voorwaarden voor verwerking bijzondere persoonsgegevens
323	10.2.5.3.	Voorwaarden voor verwerking strafrechtelijke persoonsgegevens
323	10.3.	Welke rechten hebben de personen van wie de gegevens verwerkt worden?
324	10.3.1.	Wat betekent het recht op rectificatie en aanvulling?
324	10.3.2.	Wat betekent het recht om bezwaar te maken?
324	10.3.3.	Wat betekent het recht op vergetelheid?
325	10.3.4.	Wat betekent het recht op duidelijke informatie?
326	10.3.5.	Wat betekent het recht op dataportabiliteit?
326	10.3.6.	Wat kun je doen als de organisatie een verzoek afwijst?
327	10.4.	Het delen van gegevens
327	10.4.1.	Introductie
330	10.4.2.	Wat houdt de meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling in?
331	10.4.3.	Wanneer en onder welke voorwaarden mag een organisatie informatie verstrekken?
332	10.4.3.1.	Verzoek van een professional om informatie
334	10.4.3.2.	Verzoek om informatie door andere verzoekers
338	10.5.	Geluids- en beeldopnamen
338	10.5.1.	Geluidsopnamen
339	10.5.2.	Beeldopnamen
339	10.6.	Afsluiting

340 CASUS

345 HOOFDSTUK 11 DE POSITIE VAN DE MINDERJARIGE IN DE JEUGDHULPVERLENING: GEZONDHEIDSRECHTELIJKE ASPECTEN (*Mr. dr. Jo Dorscheidt*)

345	11.1.	Introductie
345	11.1.1.	Leeswijzer
346	11.2.	Algemeen gezondheidsrechtelijk kader

346	11.2.1.	Inleiding
347	11.2.2.	De minderjarige patiënt in de Wgbo
347	11.2.2.1.	Algemeen
348	11.2.2.2.	Welke rechten heeft de jongere van 16 jaar en ouder?
349	11.2.2.3.	Welke rechten heeft het kind jonger dan 12 jaar?
349	11.2.2.4.	Welke rechten hebben jongeren tussen 12 en 16 jaar?
351	11.2.3.	Jeugdgezondheidszorg in de Wet publieke gezondheid
352	11.3.	Bijzondere wetgeving in relatie tot jeugd-GGz en jeugdigen met een verstandelijke beperking
352	11.3.1.	Inleiding
352	11.3.2.	De Wvvgz
355	11.3.3.	De Wzd
360	11.3.4.	Wetsevaluaties
361	11.4.	Ontwikkelingen in de rechtspraak
361	11.4.1.	Inleiding
362	11.4.2.	Samenloop jeugdhulp en medische behandeling
363	11.4.3.	Jeugdigen in de Wvvgz- en Wzd-jurisprudentie
364	11.5.	Afsluiting
365	CASUS	

371 **HOOFDSTUK 12 BESCHERMING VAN MEERDERJARIGEN** (*Prof. mr. Kees Blankman*)

371	12.1.	Introductie
371	12.1.1.	Leeswijzer
372	12.2.	Handelingsonbekwaam of wilsonbekwaam?
373	12.3.	Mentorschap
373	12.3.1.	Hoe is de instelling van mentorschap geregeld en wie kan het verzoeken?
374	12.3.2.	Wie wordt tot mentor benoemd?
375	12.3.3.	Hoe ver gaat de onbevoegdheid van betrokkene?
376	12.3.4.	Wat zijn de taak en bevoegdheden van de mentor?
377	12.3.5.	Wie wordt beschermd bij onbevoegd handelen?
378	12.3.6.	Hoe houdt de rechter toezicht en hoe kan het mentorschap eindigen?
378	12.3.6.1.	Toezicht
378	12.3.6.2.	Einde mentorschap
378	12.4.	Bewind
378	12.4.1.	Hoe is de instelling van bewind geregeld en wie kan het verzoeken?
379	12.4.2.	Wie kan een bewind verzoeken en wie wordt benoemd?
380	12.4.3.	Hoe ver gaat de onbevoegdheid van betrokkene?
380	12.4.4.	Wat zijn de taak en bevoegdheden van de bewindvoerder?
381	12.4.5.	Wie wordt beschermd bij onbevoegd handelen?
382	12.4.6.	Hoe houdt de kantonrechter toezicht en hoe kan het bewind eindigen?
382	12.4.6.1.	Toezicht
383	12.4.6.2.	Einde bewind
383	12.5.	Curatele
383	12.5.1.	Hoe is de instelling van curatele geregeld, wie kan het verzoeken en wie kan (niet) worden benoemd?
384	12.5.2.	Hoe ver gaat de handelingsonbekwaamheid van de curandus?
384	12.5.3.	Wat zijn de taak en bevoegdheden van de curator?
385	12.5.4.	Hoe ziet de bescherming er uit en hoe houdt de rechter toezicht?
386	12.5.5.	Hoe is de beloning van de curator geregeld en het einde van de curatele?
386	12.5.5.1.	Beloning

- 386 12.5.5.2. Einde curatele
- 386 12.5.6. Hoe te kiezen tussen bewind en curatele?
- 387 **12.6. Volmacht of levenstestament als alternatief voor een beschermingsmaatregel?**
- 388 **12.7. Mensenrechten internationaal**
- 389 **12.8. Afsluiting**

389 CASUS

395 HOOFDSTUK 13 KINDEREN IN HET MIGRATIERECHT (*Mr. Sander Schuitemaker*)

- 395 **13.1. Inleiding**
- 395 13.1.1. Leeswijzer
- 395 **13.2. Vreemdelingenrecht en migratierecht**
- 395 13.2.1. Nationale en internationale regelgeving
- 396 13.2.2. Toegang en verblijf
- 396 13.2.3. Toelating
- 396 13.2.4. Rechtmatig verblijf of onrechtmatig verblijf in Nederland
- 398 13.2.5. Recht op opvang voor gezinnen met kinderen
- 398 13.2.5.1. Asielzoekerskinderen en uitgeprocedeerde gezinnen
- 399 13.2.5.2. Rechtmatig verblijvende vreemdelingen met een reguliere vergunning
- 400 **13.3. Verschillende instanties waar kinderen mee te maken krijgen**
- 400 13.3.1. Het Centraal orgaan opvang asielzoekers
- 401 13.3.2. De IND
- 401 13.3.3. Stichting Nidos
- 402 13.3.4. De Dienst Terugkeer en Vertrek
- 402 13.3.5. De Vreemdelingenpolitie
- 402 13.3.6. Advocatuur
- 403 13.3.7. Rechtelijke macht
- 403 13.3.8. De gemeente
- 403 13.3.9. De Kinderombudsman
- 404 13.3.10. Het Juridisch Loket
- 404 13.3.11. VluchtelingenWerk
- 404 13.3.12. Defence for Children
- 404 13.3.13. Landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt
- 405 **13.4. Kinderrechten en migratie**
- 405 13.4.1. Non-discriminatie
- 405 13.4.2. Belang van het kind
- 406 13.4.3. Recht op leven en ontwikkeling
- 406 13.4.4. Recht op inspraak en participatie
- 407 13.4.5. Implementatie IVRK onvolledig in het migratierecht
- 408 **13.5. Kinderrechten in het migratierecht in de praktijk**
- 408 13.5.1. De geboorteregistratie
- 408 13.5.1.1. Geboorteakte en inschrijving in het bevolkingsregister
- 409 13.5.1.2. Aanpassen van de onjuiste registratie van de leeftijd van het kind
- 410 13.5.2. Erkenning door de vader
- 410 13.5.2.1. Ouderlijk gezag
- 411 13.5.3. Nationaliteit
- 412 13.5.3.1. Staatloosheid
- 413 13.5.4. Toegang tot zorg
- 413 13.5.4.1. Toegang tot zorg voor ongedocumenteerde kinderen
- 414 13.5.4.2. Wat is dan precies medisch noodzakelijke zorg?
- 416 13.5.4.3. Zorg tijdens de asielprocedure

- 416 13.5.5. Toegang tot onderwijs
- 417 13.5.5.1. Onderwijs voor kinderen zonder verblijfsvergunning
- 418 13.5.5.2. Onderwijs voor ongedocumenteerde jongeren na de 18de verjaardag
- 419 13.5.5.3. Financiering voor een vervolgopleiding en relevante instellingen
- 420 **13.6. Verblijfsrecht op grond van een ondertoezichtstelling**
- 420 13.6.1. Beleidskader OTS
- 421 13.6.2. Voorwaarden voor een vergunning op grond van OTS
- 423 **13.7. Afsluiting**

- 424 **CASUS**

- 429 **HOOFDSTUK 14 INTERNATIONALE KINDERONTVOERING** (*Drs. Suzanne Labadie LLB*)

- 429 **14.1. Introductie**
- 429 14.1.1. Leeswijzer
- 430 **14.2. Bewustzijn**
- 430 14.2.1. Wanneer is er sprake van een internationale kinderontvoering?
- 431 14.2.1.1. Toepassing van het HKOV
- 432 14.2.1.2. Weigeringsgronden
- 436 14.2.2. Strafrecht
- 437 14.2.3. Dreigende kinderontvoering
- 437 14.2.4. Wat is het effect van een IKO?
- 437 14.2.4.1. Effect op het kind
- 438 14.2.4.2. Effect op de achterblijvende ouder
- 438 14.2.4.3. Effect op de ontvoerende ouder
- 438 14.2.5. Belang van preventie
- 439 **14.3. Preventie**
- 439 14.3.1. De SSAA-methode
- 439 14.3.2. Situaties
- 439 14.3.2.1. Vervangende toestemming vakantie
- 441 14.3.2.2. Vervangende toestemming afgifte reisdocumenten
- 442 14.3.2.3. Vervangende toestemming verhuizing naar buitenland
- 444 14.3.2.4. Procedure eenhoofdig gezag
- 444 14.3.2.5. Internationale omgangsregeling
- 445 14.3.2.6. Risicolanden en risicogroepen
- 445 14.3.3. Signalen
- 447 14.3.4. Analyse en Actie
- 448 **14.4. Wat als een kind toch ontvoerd wordt?**
- 448 14.4.1. Hoe verloopt de procedure als een kind naar Nederland wordt ontvoerd?
- 449 14.4.1.1. De Centrale autoriteit Internationale Kinderaangelegenheden
- 449 14.4.1.2. De rechtbank Den Haag
- 452 14.4.1.3. Procedure bij het gerechtshof
- 452 14.4.1.4. De bijzondere positie kind in proces (bij een inkomende zaak)
- 453 14.4.1.5. Teruggeleiding
- 454 14.4.2. Hoe verloopt de procedure als een kind vanuit Nederland wordt ontvoerd?
- 454 14.4.2.1. Als een kind ontvoerd is naar een land dat is aangesloten bij het Verdrag
- 454 14.4.2.2. Als een kind ontvoerd is naar een land dat niet is aangesloten bij het Verdrag
- 455 **14.5. Na de procedures: nazorg**
- 456 **14.6. Verdieping Internationaal gezagsrecht**
- 457 **14.7. Ketenpartners**
- 457 14.7.1. Het Centrum Internationale Kinderontvoering
- 458 14.7.2. Het Mediation Bureau

458	14.8.	Afsluiting
459		CASUS 1
460		CASUS 2
460		CASUS 3
465	HOOFDSTUK 15	KLACHT- EN TUCHTRECHT <i>(Mr. dr. Veronica Smits)</i>
465	15.1.	Introductie
465	15.1.1.	Leeswijzer
466	15.2.	Hoe is het (tucht)klachtrecht juridisch geregeld?
466	15.2.1.	Algemeen
466	15.2.2.	Klachtrecht voor cliënten in de zorg
467	15.2.3.	Klachtrecht voor cliënten in de jeugdzorg
467	15.2.4.	Klachtrecht in een gesloten instelling
468	15.2.5.	Klachtrecht tegen de Raad voor de Kinderbescherming of Veilig Thuis
468	15.2.6.	Politie
468	15.2.7.	Scholen en kinderopvang
469	15.2.8.	Gemeente
469	15.2.9.	Wie kan een klacht indienen?
469	15.3.	Het klachtrecht
469	15.3.1.	Algemeen
470	15.3.2.	Hoe werkt het klachtrecht?
471	15.3.3.	Welke uitspraak kan er worden gedaan en wat zijn de gevolgen?
473	15.4.	Het tuchtrecht
473	15.4.1.	Algemeen
474	15.4.2.	Hoe werkt het tuchtrecht?
474	15.4.3.	Welke uitspraak kan er worden gedaan en wat zijn de gevolgen?
475	15.5.	Beroep op de rechter
476	15.6.	Rechtsbescherming
476	15.6.1.	Voor de professional
476	15.6.2.	Voor de cliënt
477	15.7.	Afsluiting
477		CASUS
479		BEGRIPPENLIJST
499		TREFWOORDENREGISTER
506		OVER DE REDACTIE EN AUTEURS

INLEIDING

Voor u ligt de Juridische kenniswijzer voor de jeugd(hulp)professional; een compleet en bovenal praktisch en informatief juridisch naslagwerk.

Wie wij als gebruikers zoal op het oog hebben, blijkt met één blik op de inhoudsopgave: professionals die werkzaam zijn in de verschillende domeinen van het jeugdveld. Denk daarbij aan de gezondheidszorg, het onderwijs, de jeugdhulpverlening, het werk met migranten, politie en justitie, de overheid en vele anderen. Van al deze professionals wordt in toenemende mate verwacht dat zij ook de juridische kant van hun vak goed verstaan. Het (jeugd)recht is echter heel divers, omvangrijk én specialistisch. Zelfs het gros van de geschoolde juristen beschikt niet in de volle breedte over parate kennis om ieder juridisch vraagstuk binnen het jeugdrecht op te lossen.

Deze kenniswijzer biedt zowel de niet-juridisch geschoolde professional alsmede juristen en studenten een praktische ingang in de complexe wereld van het jeugdrecht.

Verwacht geen droge opsomming van wetsartikelen en jurisprudentie, maar een boek in begrijpelijke taal met tal van praktijkvoorbeelden die duidelijk maken hoe het zit. Ook degenen die zich niet dagelijks met het (jeugd)recht bezighouden, zullen veel profijt hebben van dit naslagwerk.

Dit boek is geschreven door negen auteurs met ieder een eigen specialisme. De hoofdstukken zijn geschreven door mr. Demy Beimans (hoofdstukken 5 en 9), prof. mr. Kees Blankman (hoofdstuk 12), mr. dr. Jo Dorscheidt (hoofdstuk 11), mr. drs. Laura Kamphaus (hoofdstukken 2 en 6), drs. Suzanne Labadie LLB (hoofdstuk 14), mr. Willemijn van Oppenraaij (hoofdstukken 8 en 9) en mr. Sander Schuitemaker (hoofdstuk 13). Wij zijn hen zeer erkentelijk voor hun bijdragen. Daarnaast danken wij prof. dr. mr. Kalverboer voor het schrijven van het voorwoord.

De hoofdstukken 1, 3, 4, 7, 10 en 15 zijn door ons geschreven. Ook hebben wij de eindredactie voor onze rekening genomen. Met dit boek hopen wij te voorzien in de behoefte aan een goede uitleg van het recht voor de jeugd(hulp)praktijk.

Wij zijn benieuwd naar uw reacties die wij graag ontvangen via uitgeverij *Iustitia Scripta* om een volgende druk te verbeteren. De uitgever zal daarvoor een reactieformulier opnemen op de productpagina bij dit boek. Op deze pagina vindt u ook verwijzingen naar relevante documenten waarnaar verwezen wordt in de uitgave. De productpagina kunt u benaderen door middel van de QR-code op de achterzijde van de cover.

Mr. dr. Veronica Smits en mr. Renee Heerkens

LIJST VAN AFKORTINGEN

ABRVS	Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State
AMHK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling en Huiselijk Geweld
Amv	alleenstaande minderjarige vreemdelingen
APV	Algemene plaatselijke verordening
AVG	Algemene Verordening gegevensbescherming
AVIM	Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel
AVOR	Aanwijzing vaststelling Omgangsregeling
Awb	Algemene Wet bestuursrecht
AZC	Asielzoekerscentrum
BIG	Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg
BJJ	Besluit Justitiële Jeugdinstellingen
BRON	Basisregistratie Onderwijs
Brp	Basisregistratie Personen
BSO	Buitenschoolse Opvang
BW	Burgerlijk Wetboek
Bzed	Besluit zorg en dwang
Ca	Centrale autoriteit Internationale Kinderaangelegenheden
CIZ	Centrum Indicatiestelling Zorg
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
CJIB	Centraal Justitieel Incasso Bureau
COA	Centraal orgaan opvang asielzoekers
DD JGZ	Digitaal Dossier Jeugdgezondheidszorg
D.I.A.L.	Vereniging van Internationale Kinderontvoeringsadvocaten (Dutch International Abduction lawyers)
DIZ	Divisie Individuele Zaken
DJI	Dienst Justitiele Instellingen
DT&V	Dienst Terugkeer en Vertrek
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
DUT	Dadelijke tenuitvoerlegging
EHG	Europees Handvest van de Grondrechten
EHRM	Europese Hof voor de Rechten van de Mens
ESP	Ernstige seksuele problematiek
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
FOBA	Forensische observatie en begeleidingsafdeling
ForCa	Forensische observatie
GBM	Gezagsbeëindigende maatregel
GC	General Comment

Meryem zit in groep 4 van het regulier basisonderwijs. Op school gaat het, ondanks extra begeleiding in de klas, niet goed. Zij heeft concentratieproblemen, moeite met sociale contacten, is in zichzelf gekeerd en op sommige momenten angstig. De ouders besluiten om Meryem psychologisch te laten onderzoeken. Het besluit om een persoonlijkheidsonderzoek te laten verrichten, is een gezagsbeslissing van ouders.

In deze voorbeelden zijn ouders het met elkaar eens over de gezagsbeslissing. Er doen zich ook situaties voor waarin ouders niet op één lijn zitten. In dat geval kunnen zij gebruikmaken van de geschillenregeling (zie: paragraaf 4.15).

4.4.2. Beheer van het vermogen van het kind

Op basis van dit onderdeel van het gezag hebben ouders de taak om de bezittingen en eventuele schulden van het kind te beheren. Ouders zijn verplicht om dat zorgvuldig te doen. Indien ouders dat nalaten, kunnen zij aansprakelijk worden gesteld voor de schade die daardoor ontstaat.

VOORBEELD GEZAGSUITOEFENING AANGAANDE HET VERMOGEN

Rifka (8) erft uit de nalatenschap van haar oma een appartement in Amsterdam. In verband met het werk van de vader van Rifka verhuist het gezin in hetzelfde jaar naar het buitenland. Vanwege de grote afstand tussen de beide landen, is het voor de ouders van Rifka ingewikkeld om het appartement in Amsterdam te verhuren aan betrouwbare huurders. Zij besluiten daarom om het appartement te verkopen. Als goed bewindvoerders zullen zij ervoor moeten zorgen dat zij het appartement voor een marktconforme prijs verkopen, zodat het vermogen van Rifka in stand blijft, dan wel wordt vergroot. Zij moeten de opbrengst van het appartement beheren en mogen dat alleen ten behoeve van Rifka gebruiken. De kantonrechter houdt toezicht en moet in dat geval toestemming geven.

4.4.3. Vertegenwoordiging van het kind

Een derde onderdeel van het gezag vormt de vertegenwoordiging van het kind, in en buiten rechte. Als gevolg van zijn minderjarigheid, is een kind beperkt handelingsbekwaam, zowel in materiële zin als in formele zin. Dat betekent dat het kind in de meeste gevallen afhankelijk is van zijn wettelijk vertegenwoordiger(s) voor het verrichten van rechtshandelingen en het voeren van procedures. Wat dit in de praktijk betekent, lichten we hierna toe.

4.4.3.1. Vertegenwoordiging buiten rechte en materiële handelings(on)bekwaamheid van het kind

Kinderen zijn slechts beperkt bevoegd tot het verrichten van rechtshandelingen. Voorbeelden van rechtshandelingen zijn: het sluiten van een koopovereenkomst, het afsluiten van een telefoon- of sportschoolabonnement en het openen van een bankrekening. Een kind is zelfstandig bevoegd tot het verrichten van een rechtshandeling in de volgende gevallen:

1. Indien hij handelt met toestemming van zijn wettelijk vertegenwoordiger. Het is niet noodzakelijk dat beide wettelijke vertegenwoordigers het kind toestemming geven. Als niet blijkt dat de andere ouder/voogd bezwaar heeft tegen de rechtshandeling, dan

VOORBEELD

Day (28) en Jorg (29) wonen samen. Zij zijn niet getrouwd en hebben ook geen geregistreerd partnerschap. Op 29 november 2022 wordt hun zoon Jess geboren. Jorg heeft het kindje al voor de geboorte erkend. Nu de erkenning heeft plaatsgevonden vóór 1 januari 2023 is de Wet erkenning en gezag in deze situatie niet van toepassing. Jorg heeft dus niet automatisch het ouderlijk gezag over Jess verkregen door de erkenning. Indien Day en Jorg het gezag gezamenlijk willen uitoefenen, dan kunnen zij via hun Digid verzoeken om het gezamenlijk ouderlijk gezag in het gezagsregister te laten aantekenen. Zodra de griffier de aantekening heeft geplaatst, oefenen zij het ouderlijk gezag voortaan samen uit.

Ad 5. Gezamenlijk ouderlijk gezag door een beslissing van de rechtbank

Gezamenlijk ouderlijk gezag kan ook tot stand komen door een beslissing van de rechtbank. De ouder die het gezag nooit eerder uitoefende met de moeder van het kind (denk aan de ouder die het kind heeft erkend of wiens ouderschap gerechtelijk is vastgesteld, maar waarbij het gezag nooit is aangetekend in het gezagsregister), kan de rechtbank verzoeken om de ouders gezamenlijk met het ouderlijk gezag over het kind te belasten. Dit verzoek zal pas aan de orde zijn als een van de ouders niet meewerkt aan een aantekening in het gezagsregister.

Regelmatig blijken ouders na de geboorte van het kind te zijn vergeten om het gezamenlijk ouderlijk gezag te laten aantekenen of waren zij niet op de hoogte van die mogelijkheid. Het komt ook voor dat ouders ervan zijn uitgegaan dat het gezamenlijk ouderlijk gezag automatisch is ontstaan bij de erkenning. Ten aanzien van erkenningen die plaatsvonden voor 1 januari 2023 (de datum waarop de Wet erkenning en gezag in werking is getreden), is dat een misvatting. De discussie over het gezamenlijk ouderlijk gezag ontstaat meestal op het moment dat de relatie tussen ouders eindigt. De vader of duomoeder ervaart dan vaak pas de gevolgen van het ontbreken van het gezamenlijk ouderlijk gezag. Indien de ouders er niet uitkomen, kan degene die het gezag samen met de andere ouder wenst uit te oefenen, de rechtbank verzoeken om de ouders gezamenlijk met het gezag te belasten.

Uitgangspunt van de wetgever is dat ouders het gezag gezamenlijk uitoefenen. Als de moeder daarmee niet instemt, wordt het verzoek van de vader of duomoeder alleen afgewezen:

- Als er een onaanvaardbaar risico is dat het kind daardoor klem of verloren zou raken tussen de ouders en niet te verwachten is dat hierin binnen afzienbare tijd voldoende verbetering zal komen, of
- Afwijzing anderszins in het belang van het kind noodzakelijk is.

Deze (afwijzings)gronden spelen ook een rol bij de beoordeling van een verzoek om het gezamenlijk ouderlijk gezag, dat is ontstaan door het huwelijk na echtscheiding te beëindigen. Deze (afwijzings)gronden worden daarom nader besproken in paragraaf 4.12.

VOORBEELD

Anneke en Dave hebben een informele relatie waaruit in 2016 en 2018 twee zonen zijn geboren (Bas en Luc). Zij hebben nooit het gezamenlijk ouderlijk gezag laten aantekenen in het gezagsregister. Het ouderlijk gezag berust daarom alleen bij Anneke. Als de relatie eindigt en Anneke met de kinderen naar een andere stad verhuist, beseft Dave pas dat hij geen

voor welke handelingen toestemming van de wettelijke vertegenwoordiger(s) vereist is. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een korte casus en tien bijbehorende vragen.

CASUS

Freek (43) en Bernice (39) zijn niet getrouwd en hebben geen geregistreerd partnerschap. Zij wonen wel samen. Uit hun relatie is dochter Isabella geboren. Freek heeft Isabella voor de geboorte en voordat de Wet erkenning en gezag in werking trad, erkend. Als Isabella 11 jaar oud is, gaan partijen uit elkaar.

1. Wie oefent het gezag uit over Isabella?

Bernice is eenhoofdig met het ouderlijk gezag over Isabella belast. Zij was meerderjarig toen Isabella werd geboren en uit de casus blijkt niet dat er sprake is van een van de andere onbevoegdheidsgronden zoals een curatele, geestelijke stoornis of mentorschap. Bernice is dus bevoegd om het gezag uit te oefenen. Bernice en Freek zijn niet getrouwd en hebben ook geen geregistreerd partnerschap. Er is daarom geen automatisch gezamenlijk ouderlijk gezag ontstaan.

2. Hoe kan Freek het gezag over Isabella verkrijgen?

Freek heeft Isabella al voor de geboorte erkend. Hij is daarom de juridische vader van Isabella. Freek kan het ouderlijk gezag samen met Bernice verkrijgen door samen een verzoek te doen tot aantekening van het gezamenlijk ouderlijk gezag in het gezagsregister. Als Bernice daarvoor geen toestemming geeft, heeft Freek de mogelijkheid om met een advocaat een verzoekschrift in te dienen bij de rechtbank met het verzoek om de ouders gezamenlijk met het ouderlijk gezag te belasten, dan wel hem met het eenhoofdig gezag te belasten.

3. Moeten Freek en Bernice een ouderschapsplan opstellen als zij uit elkaar gaan?

Als Bernice nog eenhoofdig met het gezag is belast op het moment dat de relatie eindigt, zijn zij daartoe niet verplicht. Indien zij het gezamenlijk ouderlijk gezag wel voor de verbreking van de relatie zouden hebben laten aantekenen in het gezagsregister, zijn zij wel verplicht om bij het uiteengaan een ouderschapsplan op te stellen. Die verplichting geldt voor alle ouders die gezamenlijk het gezag over een kind uitoefenen op het moment van uiteengaan.

4. Wat kunnen Freek en Bernice regelen voor na hun overlijden?

Zolang Bernice het gezag eenhoofdig uitoefent, kan alleen zij één of twee voogd(en) benoemen in haar testament of via een (digitale) aanwijzing in het gezagsregister. Zodra Freek mede met het ouderlijk gezag belast is, beschikt hij over dezelfde mogelijkheden. Mocht Freek een voogd benoemen op het moment dat hij nog geen gezag heeft, dan heeft die benoeming geen gevolg.

5. Wat gebeurt er als Freek en Bernice overlijden zonder dat zij een voogd hebben aangewezen?

BEGRIPPENLIJST

Aanvaardbare termijn	Termijn waarbinnen moet worden beslist waar het kind zal opgroeien
Aanverwanten	Bloedverwanten van een echtgenoot of geregistreerde partner
Aanwijzing vaststelling omgangsregeling	Schriftelijke beslissing van de gecertificeerde instelling waarin staat welke contactregeling geldt tussen de ouder(s) met gezag en het uit huis geplaatste kind
Adoptie	Ontstaan van een nieuwe afstammingsrelatie tussen het kind en de adoptieouder(s)
Adviesrecht gemeenten	De gemeente adviseert de rechter of een inwoner het beste kan worden geholpen door voortzetting van het bewind of door een lichtere vorm van gemeentelijke ondersteuning
Afstamming	Ontstaan van een familierechtelijke relatie tussen (familie van de) ouder en kind
Afstammingsvoorlichting	Uitleg aan een kind over zijn biologische ouders
Ambtenaar van de Burgerlijke Stand	Gemeenteambtenaar voornamelijk belast met het opmaken en aanvullen van akten die zien op familierechtelijke aangelegenheden, zoals geboortes, huwelijken en geregistreerde partnerschappen. Daarnaast verstrekt hij uittreksels en afschriften uit het register van de burgerlijke stand.
Ambtshalve	Zonder uitdrukkelijk verzoek
Asielaanvraag	Het verzoek dat een asielzoeker indient bij de Nederlandse autoriteiten om een verblijfsvergunning te krijgen omdat hij in eigen land vervolging vreest en meent te voldoen aan de daarvoor geldende criteria op grond van het Vluchtelingenverdrag
Beheershandelingen	Handelingen die verricht moeten worden voor een normaal gebruik van de onder bewind gestelde goederen
Bekrachtiging schriftelijke aanwijzing	Kinderrechter bevestigt de schriftelijke aanwijzing van de GI
Belanghebbende	Persoon van wie zijn rechten direct geraakt worden door een uitspraak van de rechter
Bepaling jeugdhulp	Beslissing van de gemeente of GI waarin staat welke vorm van jeugdhulp nodig is

TREFWOORDENREGISTER

12-minner	par. 9.17
Aanhouding strafrecht	par. 9.18
Aanhouding zitting	par. 9.5.2
Aanmelding bij onderwijsinstelling	par. 7.5.4.1
Aanvaardbare termijn	par. 7.3.1, 7.8.1
Adolescentenstrafrecht	par. 8.3.3
Adoptie	par. 3.3.2.3, 3.5.3.4, 3.6.3, 3.6.4
Adviesrecht gemeenten	par. 12.4.2
Audiovisuele registratie	par. 9.18.1
Beheershandelingen	par. 12.4.3
Belang kind	par. 1.2.1.1, 1.2.3, 13.5.2
Belanghebbende	par. 9.4.1
Bescherming meerderjarigen:	
Bewind	par. 12.4
Curatele	par. 12.5
Curatele- en bewindregister	par. 12.4.1, 12.4.5., 12.5.7
Mentorschap	par. 12.3
Provisioneel bewind	par. 12.5.1
Bescherming ongeborn kind	par. 7.9.3
(Jeugd)beschermingstafel	par. 2.4.2.1, 6.3.2, 7.2, 10.4.1
Beschikkingshandelingen	par. 12.4.3
Bewaring	par. 9.18.3
Bijzondere curator:	
Afstammingszaken	par. 3.4
Bij partnerdoding	par. 5.4.3
Kinderontvoering	par. 14.4.1.2
Tegengesteld belang kind-wettelijk vertegenwoordiger	par. 4.17
Blokkaderecht	par. 3.2.4.2.1, 7.6.7
Boedelbeschrijving	par. 12.4.4, 12.5.4
Cassatie	par. 9.8
Centrum voor Jeugd en Gezin	par. 2.2.1
Consultatiebijstand	par. 9.18.1
Consultatieregeling ouders	par. 5.6
Contact buitenwereld	par. 7.7.4.4, 8.9.2

OVER DE REDACTIE EN AUTEURS

Redactie en auteurs

- *Mr. dr. Veronica Smits*, (kinder)rechter, team familie- en jeugdrecht, rechtbank Oost-Brabant
- *Mr. Renee Heerkens*, senior gerechtsjurist, team familie- en jeugdrecht, rechtbank Oost-Brabant

Overige auteurs

- *Mr. Demy Beimans*, senior gerechtsjurist, team familie- en jeugdrecht, rechtbank Oost-Brabant
- *Prof. mr. Kees Blankman*, bijzonder hoogleraar Juridische bescherming van ouderen en meerderjarigen met beperkingen, VU Amsterdam
- *Mr. dr. Jo Dorscheidt*, universitair docent gezondheidsrecht, Rijksuniversiteit Groningen, en universitair hoofddocent gezondheidsrecht, Universiteit Maastricht.
- *Drs. Suzanne Labadie LLB*, senior jurist Centrum Internationale Kinderontvoering
- *Mr. drs. Laura Kamphaus*, beleidsadviseur Jeugd gemeente Zeist
- *Mr. Willemijn van Oppenraaij*, jurist Expect Jeugd, expertisecentrum Partners voor Jeugd
- *Mr. Sander Schuitemaker*, juridisch adviseur kinderrechten en migratie Defence for Children

JURIDISCHE KENNISWIJZER VOOR DE JEUGD(HULP)PROFESSIONAL

Auteurs: Mr. Demy Beimans | Prof. mr. Kees Blankman | Mr. dr. Jo Dorscheidt | Mr. Renee Heerkens | Drs. Suzanne Labadie LLB | Mr. drs. Laura Kamphaus | Mr. Willemijn van Oppenraaij | Mr. Sander Schuitemaker | Mr. dr. Veronica Smits

Kennis, kunde en toewijding. De belangrijkste ingrediënten om als jeugd(hulp)professional uw werk goed te kunnen doen. Er wordt tegenwoordig veel van u verwacht en de belangen van uw cliënt zijn groot. Bij die hoge verwachtingen, beperkte capaciteit en een variëteit aan regels is het noodzakelijk om de wettelijke kaders goed te kennen, omdat zorg en recht in het jeugdveld steeds meer samengaan en juridische kennis dus steeds belangrijker wordt. Dit boek draagt bij aan het versterken van uw positie als jeugd(hulp)professional door uw deskundigheid op dit terrein te vergroten.

Deze kenniswijzer geeft u inzicht in de vaak complexe juridische kanten van het vak. Belangrijke rechtsbegrippen worden toegelicht en u wordt geïnformeerd over uiteenlopende onderwerpen binnen het werkterrein.

Met dit boek beschikt u over een compleet naslagwerk. Hierin worden onder meer het voeren van procedures in het jeugd(straf)recht, inzet van juridische middelen bij de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen, de rechten van ouders (al dan niet met gezag), gedwongen zorg, het opbouwen van een dossier en het delen van informatie met inachtneming van de geheimhoudingsplicht en het recht op privacy, besproken. De onderwerpen zijn op een begrijpelijke wijze uitgelegd en voorzien van tal van voorbeelden.

Om het hele aandachtsterrein met betrekking tot jeugdigen te kunnen bedienen – denk bijvoorbeeld aan jeugdbescherming, gezondheidszorg, onderwijs, vreemdelingenketen, politie en talloze andere sectoren waarin beroepsmatig wordt gewerkt met jeugdigen – hebben negen auteurs hun specialistische kennis gebundeld in dit boek.

Naast de vele voorbeelden zijn in de uitgave ook een begrippenlijst en trefwoordenregister opgenomen om het gebruiksgemak te vergroten. Op de productpagina, die u kunt benaderen door middel van de QR-code hierna, vindt u alle verwijzingen in het boek naar documenten en internetpagina's, die met één klik benaderbaar zijn.

ISBN 978-90-830661-2-7

9 789083 066127 >

